

Antonio Gramsci

Indiferentni¹

Mrzim indiferentne. Vjerujem kao Federico Hebbel da “živjeti znači biti pristran”. Ne mogu postojati samo *ljudi*, tuđinci u gradu. Tko zaista živi mora biti građanin, mora biti pristrasan. Indiferentnost je bezvoljnost, parazitizam, kukavičluk; to nije život. Zato mrzim indiferentne. Indiferentnost svojom mrtvom težinom pritišće historiju. To je gvozdена kugla privezana za nogu inovatora, to je mrtva voda u kojoj se često udave najsjajniji elementi, to je močvara koja opasuje stari grad i brani ga bolje od najtvrdih zidina, bolje od grudiju njegovih branitelja, jer guta u svojim blatnim vrtlozima jurišnike, desetkuje ih i oduzima im hrabrost i ponekad ih natjera da odustanu od herojskog poduhvata.

Indiferentnost snažno djeluje kroz historiju. Djeluje pasivno, ali djeluje. Ona je fatalnost, ona je ono na što se ne može računati; ono što kvari projekte, što obara najbolje sačinjene planove; ona je gruba materija koja se opire inteligenciji i guši je. Ono što se događa, zlo koje pogađa sve, moguće dobro koje herojski čin (univerzalne vrijednosti) može da rodi, nije u tolikoj mjeri plod inicijative malobrojnih koji se trude, koliko indiferentnosti, nesudjelovanju mnogih. Ono što se zbiva ne zbiva se zato, jer neki žele da to bude, koliko zato što ogromna masa ljudi odustaje od posjedovanja vlastite volje, prepušta drugima da rade, pušta da se zapletu čvorovi, koje kasnije jedino mač može da presječe, dozvoljava da se donesu zakoni, koje će kasnije moći ukinuti jedino pobuna, dopušta da se dokopaju vlasti ljudi, koje će kasnije jedino ustanak moći oboriti. Fatalnost koja dominira historijom nije drugo do iluzoran vid te indiferentnosti, tog odsustva.

Događaji sazrijevaju u sjeni, malobrojne ruke, izvan nadzora i kontrole, tkaju tkanje kolektivnog života, ali mase to ne znaju, jer ih nije briga. Sudbina neke epohe je manipulirana, prema uskim pogledima, neposrednim ciljevima, ličnim ambicijama i strastima malih aktivnih skupina ljudi, a masama je to nepoznato, jer ih to ne zanima. Ali događaji sazrijevaju i izbijaju; platno istkano u potaji je dovršeno: i tada izgleda da se neminovna sudbina sručila i prevrnula život svih kao i svakog pojedinca; onih koji su to htjeli i koji to nisu željeli, koji su znali i koji nisu imali pojma, kao i onog koji se aktivno borio i onog koji je bio pasivan. A upravo se ovaj posljednji ljuti, ne bi htio podnositi posljedice događaja, htio bi da bude jasno da on to nije želio i da on nije odgovoran. Neki plačno lamentiraju, drugi grubo psuju, ali nitko ili vrlo malo njih si postavlja pitanje: da sam i ja uradio ono što mi je bila dužnost, da sam se potrudio da iskažem svoju volju, da sam dao svoj savjet, da li bi se ovo dogodilo? Ali nitko ili vrlo malo njih okrivljuje svoju ravnodušnost, svoj skepticizam, smatra se krivim što nisu pružili ruku i aktivno pomogli one skupine građana, koji su se, baš da se izbjegne to zlo, borili i predlagali su da se umjesto toga postigne neka dobra stvar.

¹ Prevela: Jasna Tkalec. Objavljeno na: *Slobodni Filozofski*, 2. 12. 2009, <http://slobodnifilozofski.com/2009/12/antonio-gramsci-indiferentni.html>.

Većina njih, pošto se nepravilnost dogodi, najviše vole govoriti o propasti ideala, o programima koji su definitivno propali i o drugim sličnim divotama. Tako ponovno otpočinju svoju odsutnost od svake odgovornosti. I to nije stoga što jasno ne vide stvari, i što po neki put nisu u stanju da programiraju divna rješenja hitnih problema ili pak onih, koji mada zahtijevaju dugačke pripreme, jednako tako su žurni. No sva ta rješenja ostaju divno neplodna, jer taj doprinos životu zajednice ne obasjava nikakvo moralno svjetlo; ona su proizvod intelektualne radoznalosti, a ne oštro osjećaja historijske odgovornosti, koja zahtijeva da svi budu u životu aktivni i koja ne dopušta agnosticizme i indiferentnost nikakve vrste.

Mrzim indiferentne jer me smeta njihovo cmizdrenje uvijek tobože nevinih žrtava. Tražim da svaki od njih položi račun kako se odnosio prema zadacima, koje je pred njega postavio život i koje svaki dan pred njih on ponovno postavlja, račun o onome što je učinio i što nije uradio. I osjećam kako ću biti neumoljiv i kako ne moram rasipati vlastito sažaljenje i ne moram s njima podijeliti suze. Ja sam pristran. Živim i osjećam kako snažna svijest na mojoj strani već aktivno bježi za budućim gradom, koji moja strana već izgrađuje. I u njemu lanac društvenih obaveza ne opterećuje samo malobrojne, u njemu sve što se zbiva se ne događa slučajno, fatalistički, već je to razumno djelo njegovih građana. U tom gradu nitko ne ostaje da sa prozora posmatra kako se malobrojni žrtvuju i daju krv vlastitih žila u toj žrtvi; jer je onaj koji je ostao da gleda s prozora, koji se pritajio i koji hoće da se koristi s onim malo dobrom što je stečeno djelovanjem malobrojnih i izivljava svoje razočaranje grdeći žrtvu, baš će taj iskrvariti, jer neće uspjeti u vlastitoj namjeri.

Živ sam, dakle pristrasan. Zato mrzim onog tko ne sudjeluje, mrzim indiferentne.